

Metodika və dərsliklərin monitorinqi şöbəsinin 2019-cu ildəki fəaliyyəti haqqında hesabat

Metodika və dərsliklərin monitorinqi şöbəsi tərəfindən əsasnaməyə uyğun olaraq ümumi təhsil səviyyəsi üzrə buraxılış imtahanlarının, hərbi liseylərə və bakalavriat səviyyəsi üzrə qəbul imtahanlarının məzmunu ilə bağlı (buraxılış və qəbul imtahanları üçün proqramlar, imtahan modelləri) və imtahanlara hazırlaşanlara, şagirdlərə və müəllimlərə metodiki köməklik baxımından metodiki materiallar (sınıflar üzrə qiymətləndirmə vasitələri, vəsaitlər, tövsiyələr) hazırlanır.

Qeyd edilən materiallar əsas etibarilə Dövlət İmtahan Mərkəzində (DİM) fəaliyyət göstərən elmi-metodiki seminarlarda hazırlanır. Hazırda 15 fənn üzrə elmi-metodiki seminar fəaliyyət göstərir. Bu seminarlarda orta və ali təhsil müəssisələrinin müəllimləri, metodistlər, AMEA-nın müvafiq sahələr üzrə mütəxəssislərinin iştirakı ilə respublikanın ümumtəhsil müəssisələrində tətbiq olunan fənn kurikulumlarının təlim nəticələri nəzərə alınmaqla, qüvvədə olan dərsliklər əsasında imtahanlarda mənimsənilmə səviyyəsinin yoxlanılması və qiymətləndirilməsi mümkün olan alt standartlar və həmin alt standartların reallaşdırılması üçün nəzərdə tutulmuş mövzular seçilmişdir. Seçilmiş alt standartlar və mövzulara uyğun ixtisas qrupları üzrə qəbul imtahanları üçün proqramlar hazırlanıb, onların əsasında yeni tapşırıq modelləri tərtib olunub. Modellərə imtahan verənlərin hazırlıq səviyyəsinin hərtərəfli yoxlanılması məqsədilə müxtəlif çətinlik dərəcəsində nəzəri biliklərin tətbiqi tələb olunan, məntiqi düşüncəyə əsaslanan, səbəb-nəticə əlaqələri üzərində qurulan tapşırıqlar daxil edilib. Tapşırıqlar qapalı (verilənlərdən bir doğru cavabın seçilməsi), cavabı kodlaşdırılan açıq (hesablama, seçim, uyğunluğu müəyyən etmək) və cavabı yazı ilə ifadə edilən açıq tipli olub. Bütün bu materiallar ilin əvvəlində "Abituriyent" jurnalının birinci nömrəsində dərc olunub.

Ümumi orta təhsil bazasında buraxılış imtahanının hər iki mərhələsi və tam orta təhsil bazasında buraxılış imtahanı üçün mənimsənilmə səviyyəsinin yoxlanılması mümkün olan alt standartlar və dərsliklərdə həmin alt standartların reallaşdırılmasına dair mövzular seçilib. Müvafiq fənlərdən tapşırıq modelləri və qiymətləndirmə meyarları hazırlanıb. Bu materiallar "Abituriyent" jurnalının xüsusi buraxılışlarında (9 illik və 11 illik təhsil bazasında) dərc edilib.

Buraxılış və qəbul imtahanlarının proqramları və imtahanlarda tətbiq edilən modellər Naxçıvan, Quba, Xızı, Şəki, Şirvan, Bərdə, Şəmkir, Lənkəran və Bakı şəhərlərində müəllimlərin, metodistlərin iştirakı ilə keçirilən seminarlarda (Bakı şəhərində 220, rayonlarda 30) müzakirə edilib. Beləliklə, demək olar ki, imtahanların məzmunu ilə bağlı materialların hazırlanmasında respublikanın pedaqoji ictimaiyyətinin xeyli hissəsi iştirak edib. Seminarların plenar iclasları

internet vasitəsilə canlı yayımlanıb. Video faylların linkləri “Dərslük portalı”nda (*derslik.edu.az*) yerləşdirilib. Hazırda “Dərslük portalı”na baxış sayı üç milyona qədərdir.

Seminarlarda həmçinin ayrı-ayrı fənlər üzrə buraxılış və qəbul imtahanlarında istifadə olunmuş tapşırıqların hər biri imtahan nəticələrinin statistik göstəriciləri əsasında məzmun, relevantlıq kateqoriyası, çətinlik dərəcəsi baxımından təhlil edilib və zəif cavablandırılmış tapşırıqlar müəyyənləşdirilib. Həmin tapşırıqların izahlarına dair metodiki tövsiyələr hazırlanıb və “Abituriyent” jurnalının ikinci sayında dərc olunub.

Müvafiq fənn kurikulumlarının təlim nəticələri nəzərə alınmaqla şöbə tərəfindən 5-11-ci sinif dərslükləri əsasında 110 “Qiymətləndirmə tapşırıqları” kitabçası (Azərbaycan və rus dillərində), “Kimya”, “Riyaziyyat”, “Fizika”, “Coğrafiya”, “Tarix”, “Ədəbiyyat”, “Azərbaycan dili”, “Rus dili”, “Literatura”, “İngilis dili”, “Fransız dili”, “Alman dili”, “Rus dili (xarici dil kimi)”, “Azərbaycan dili (dövlət dili)” vəsaitləri, “İngilis dili lüğəti”, “Azərbaycan dilinin orfoqrafiya lüğəti” yenidən hazırlanıb.

Siniflər üzrə “Qiymətləndirmə tapşırıqları” kitabçalarında verilmiş materiallardan şagirdlər yeni tipli tapşırıqlarla işləmək bacarıqlarına yiyələnmək, müəllimlər isə məktəbdaxili (diaqnostik, formativ və summativ) qiymətləndirmə aparmaq üçün istifadə edə bilirlər. Eyni zamanda bu materiallarla buraxılış imtahanlarına hazırlaşmaq da mümkündür. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, 9 və 11-ci siniflər üzrə kitabçaların sonunda buraxılış imtahanlarında istifadə edilmiş real variantlar və qiymətləndirmə meyarları da verilib.

Şöbə tərəfindən yeni bir layihə həyata keçirilib. Müvafiq fənn kurikulumlarının təlim nəticələri nəzərə alınmaqla, ümumtəhsil məktəblərin 1-4-cü sinifləri üçün qiymətləndirmə tapşırıqları kitabçaları hazırlanıb. Kitabçalardakı tapşırıq variantlarından məktəbdaxili qiymətləndirmədə istifadə edilə bilər. Şagirdlər müstəqil olaraq tədris prosesində mövzuları necə mənimsədiklərini yoxlaya bilirlər. Valideynlər bu kitabçalar vasitəsilə övladlarının bütövlükdə fənni necə mənimsəmələrini yoxlaya bilirlər.

Şöbə tərəfindən Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin sifarişi ilə ümumtəhsil məktəblərinin 1, 4, 7 və 8-ci sinifləri üçün hazırlanmış 57 dərslük komplektinin (dərslük və müəllim üçün metodik vəsait) nəşrəqədərki layihələrinin (Azərbaycan və rus bölmələri üzrə birlikdə) elmi-metodiki monitorinqi və qiymətləndirilməsi aparılıb. Monitorinq və qiymətləndirmə Təhsil Nazirliyinin təsdiq etdiyi “Dərslüklərin qiymətləndirilməsi meyarları”na uyğun olaraq hər bir dərslük komplektinin layihəsinin fənn kurikulumunun təlim nəticələrinə uyğunluğu, məzmun, dil və yazı üslubu, dizayn və bədii tərtibat, müəllim üçün metodik vəsaitin məzmunu baxımından aparılıb. Qiymətləndirmə nəticəsində hazırlanmış yekun rəylər Təhsil Nazirliyinə təqdim edilib.

Beynəlxalq Təlim və Layihə Mərkəzinin sifarişi əsasında 10-11-ci siniflər üçün hazırlanmış “İnformatika” dərslük komplektlərinin (2 komplekt (dərslük və müəllim üçün metodik vəsait)) də fənn kurikulumunun təlim nəticələrinə uyğunluğu, məzmun, dil və yazı üslubu, dizayn və bədii tərtibat, müəllim üçün metodik vəsaitin məzmununu baxımından monitorinqi və qiymətləndirilməsi aparılıb. Yekun rəylər Beynəlxalq Təlim və Layihə Mərkəzinə təqdim edilib.

Respublikanın ümumtəhsil məktəblərində 2019-cu ildə istifadədə olan 5-11-ci sinif dərslüklərinin elmi-metodiki monitorinqi aparılıb. Monitorinq nəticəsində dərslüklərdəki mübahisəli məqamlar, məzmun uyğunsuzluqları, tərcümə qüsurları müəyyənləşdirilib və bankın təkmilləşdirilməsində, imtahanların sual kitabçalarının formalaşdırılmasında xidməti istifadə üçün metodiki tövsiyələr hazırlanıb. Tövsiyələr kitabça şəklində nəşr edilərək müvafiq şöbələrə təqdim edilib.

Şöbə DİM tərəfindən həyata keçirilən yeni layihələrdə yaxından iştirak edib. Müvafiq fənlər üzrə ekspertlər 5-11-ci sinif dərslükləri əsasında hər bir mövzu üzrə vizuallaşdırılmış dərslərin məzmununun hazırlanmasında iştirak edib. Dərslər DİM-in *YouTube* kanalında yerləşdirilib.

Aşağıdakı cədvəldə *YouTube* kanalında yerləşdirilmiş vizual dərslərin siyahısı verilib. Digər dərslər yaxın vaxtlarda yerləşdiriləcək.

Fənnin adı	Sinif	Dərsin sayı	Ümumi vaxt	Bir vizual dərslin müddəti
Riyaziyyat	5	47	4 saat 1 dəq. 44 san.	1 dəq. 20 san.–12 dəq.25 san.
Coğrafiya	6-7	52	3 saat 42 dəq. 23 san.	1 dəq.34 san.–6 dəq.36 san.
Fizika	6	24	3 saat 24 dəq. 12 san.	1 dəq.57 san.–23 dəq.20 san.
Biologiya	6	54	4 saat 44 dəq. 5 san.	3 dəq.03 san.–11 dəq.19 san.
İngilis dili	5	47	2 saat 18 dəq. 40 san.	0 dəq.13 san.– 4 dəq.45 san.
İngilis dili	6	57	4 saat 21 dəq. 20 san.	1 dəq.10 san.–11 dəq.44 san.
İngilis dili	7	24	1 saat 38 dəq. 48 san.	2 dəq.46 san.– 6 dəq.45 san.
Azərbaycan tarixi	6	24	2 saat 55 dəq. 47 san.	5 dəq.11 san.– 10 dəq.6 san.
Ümumi tarix	6	23	3 saat 12 dəq. 13 san.	5 dəq.28 san.– 17 dəq.50 san.
Azərbaycan dili	5	49	2 saat 7 dəq. 56 san.	58 san.– 5 dəq.31 san.
Kimya	7	25	3 saat 13 dəq. 52 san.	3 dəq.39 san.–19 dəq.22 san.
Cəmi:		421	35 saat 25 dəq. 38 san.	

Həmçinin şöbə tərəfindən 5-11-ci sinif dərslüklərinin hər bir tədris vahidi və mövzusu üzrə sınaq variantları hazırlanıb, DİM-in *otk.az* saytında yerləşdirilib.

Aşağıdakı cədvəldə dərslüklərin tədris vahidləri üzrə DİM-in *otk.az* saytında yerləşdirilmiş variantların siyahısı verilib.

Fənnin adı	Sınıf	Tədris vahidlərinin sayı	Tapşırıqların sayı
Riyaziyyat	5-11	35	600
Coğrafiya	6-11	30	525
Fizika	6-11	30	525
Biologiya	6-11	30	525
Kimya	7-11	25	450
İngilis dili	5-11	35	600
Azərbaycan tarixi	6-11	30	525
Ümumi tarix	6-11	30	525
Azərbaycan dili	5-11	35	600
Ədəbiyyat	5-11	35	600
Cəmi:		315	5475

Bu layihə başa çatıb. 5-8-ci siniflər üzrə hər variantda müxtəlif tipli 15, 9-11-siniflər üzrə isə 20 tapşırıq daxil edilib.

Aşağıdakı cədvəldə dərsliklərin mövzuları üzrə DİM-in *otk.az* saytında hazırda yerləşdirilmiş variantların siyahısı verilib.

Fənnin adı	Sınıf	Mövzuların sayı	Tapşırıqların sayı
Riyaziyyat	5-11	158	1580
Coğrafiya	6-11	80	800
Fizika	6-11	94	940
Biologiya	6-11	75	750
Kimya	7-11	54	540
İngilis dili	5-11	167	1670
Azərbaycan tarixi	6-11	62	620
Ümumi tarix	6-11	41	410
Azərbaycan dili	5-11	70	700
Ədəbiyyat	5-11	79	790
Cəmi:		880	8800

Bu layihə yaxın vaxtlarda başa çatacaq. Qeyd etmək lazımdır ki, hər iki layihədə variantlar qapalı və cavabları kodlaşdırılan açıq tipli tapşırıqlardan ibarətdir.

Şöbə tərəfindən həmçinin ümumi orta və tam orta təhsil bazasında buraxılış və ixtisas qrupları üzrə isə qəbul imtahanları modelinə uyğun onlayn sınaq variantları hazırlanıb və *otk.az* saytında yerləşdirilib.

Fənn kurikulumları əsasında qiymətləndirmə materiallarının hazırlanması, ekspertizası və yoxlanılması ilə bağlı Azərbaycan dili, rus dili, riyaziyyat, kimya, fizika, biologiya, tarix, coğrafiya və xarici dil fənləri üzrə hazırlıq kurslarının fəaliyyəti davam edib. Kurslarda elektron qeydiyyatdan keçmiş müəllimlər, metodistlər və pedaqoji yönümlü ali təhsil müəssisələrinin bakalavriat səviyyəsinin müvafiq fənn üzrə təhsil alan axırıncı kurs tələbələri və həmin müəssisələrdə təhsil alan magistrələr iştirak ediblər. Bu müddət ərzində cəmi 113 kurs: Bakıda 27, bölgələrdə (Naxçıvan şəhəri, Şərur rayonu, Gəncə şəhəri (2 dəfə), Şəki şəhəri, Biləsuvar rayonu, Bərdə rayonu (2 dəfə), Lənkəran şəhəri, Şirvan şəhəri, Xaçmaz rayonu, Göyçay rayonu (2 dəfə), Qazax rayonu) 86 kurs təşkil olunub. Kursu müvəffəqiyyətlə keçmiş müdavimlərdən 678 (Bakı üzrə 429, bölgələr üzrə 249) nəfər sertifikat alıb. Onların şəxsi məlumatları “Elektron məlumat bazası”na daxil edilib. Həmin şəxslər DİM-lə tapşırıq müəllifi, ekspert və imtahan materiallarının yoxlanılmasında marker kimi əməkdaşlığa cəlb ediləcəklər.

İl ərzində şöbə əməkdaşları cari işləri və tapşırıqları yerinə yetirib, DİM-in keçirdiyi bütün tədbirlərdə, Beynəlxalq Konfransda, Dövlət Qulluğu üzrə müsahibələrdə yaxından iştirak ediblər.

Şöbənin əməkdaşı, Böyük məsləhətçi Könül Həsənova 2019-cu il 24-26 aprel tarixlərində Belçikanın Gent şəhərində Avropa Dil Qiymətləndirmə Assosiasiyasının (ALTE) “Təhsilə çoxdilli keçid” mövzusunda 53-cü illik konfransında və ALTE-nin təşkil etdiyi “Raters and Rating” adlı bir günlük peşə inkişafı üzrə kursda iştirak edib.

Həmçinin şöbənin əməkdaşları 2019-cu il 2-3 aprel tarixlərində ADA Universiteti tərəfindən “Training of trainers” mövzusunda keçirilən seminarda, 12 aprel və 30 sentyabr-10 oktyabr tarixlərində Kaliforniya Universitetinin professoru Neytn Karr tərəfindən keçirilən “Intensive teacher training and consultancy” adlı təlimdə, DİM-in təşkilatçılığı ilə keçirilmiş IAEA2019 konfransında əməkdaşların ingilis dili bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi məqsədilə 18 fevral-26 aprel tarixlərində Bakı Oksford Məktəbinin müəllimi Elnarə Musayeva tərəfindən keçirilən kursda, 2 və 7 sentyabr tarixlərində DİM-in ABŞ-ın Azərbaycandakı Səfirliyi ilə əməkdaşlıq çərçivəsində təşkil etdiyi Massaçusets Universitetinin təhsil üzrə doktoru Stephen Sadlier tərəfindən dinləmə sessiyalarında və təlimdə iştirak ediblər.